

2 sönd. efter Trettondagen

Predikan på distans 2022-01-06.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön. Käre himmelske Fader! Vi ber att du genom din Helige Ande ville öppna våra hjärtan och sinnen så att vi tar emot ditt ord till frälsning. Välsigna våra hem och led oss till himmelens salighet. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext: Joh. 4:5-26. (2:a årg.)

Vid den tiden kom Jesus till en stad i Samarien som hette Sykar, nära det jordstykke som Jakob hade gett åt sin son Josef. 6 Där fanns Jakobs brunn. Eftersom Jesus var trött av vandringen, satte han sig där vid brunnen. Det var omkring sjätte timmen.

7 Då kom en samaritisk kvinna för att hämta vatten. Jesus sade till henne: "Ge mig att dricka." 8 Hans lärjungar hade gått in i staden för att köpa mat. 9 Den samaritiska kvinnan sade till honom: "Hur kan du som är jude be mig, en samaritisk kvinna, om något att dricka?" - Judarna umgås inte med samariterna. - 10 Jesus svarade henne: "Om du kände till Guds gåva och vem det är som säger till dig: Ge mig att dricka, då skulle du ha bett honom, och han skulle ha gett dig levande vatten."

11 Hon sade: "Herre, inte ens en skopa har du, och brunnen är djup. Varifrån får du då det levande vattnet? 12 Inte är väl du förmer än vår fader Jakob, som gav oss brunnen och själv drack ur den, liksom hans söner och hans boskap?" 13 Jesus svarade henne: "Var och en som dricker av det här vattnet blir törstig igen. 14 Men den som dricker av det vatten jag ger honom skall aldrig någonsin törsta. Det vatten jag ger skall i honom bli en källa, som flödar fram och ger evigt liv." 15 Kvinnan sade till honom: "Herre, ge mig det vattnet, så att jag inte blir törstig och behöver gå hit och hämta vatten."

16 Han sade: "Gå och hämta din man och kom hit!" 17 Kvinnan svarade: "Jag har ingen man." Jesus sade: "Du har rätt när du säger att du inte har någon man. 18 Fem män har du haft, och den du har nu är inte din man. Det du sade är sant." 19 Kvinnan sade: "Herre, jag märker att du är en profet. 20 Våra fäder har tillbett på detta berg, och ni säger att den plats där man skall tillbe finns i Jerusalem." 21 Jesus svarade: "Tro mig, kvinna, den tid kommer, då det varken är på detta berg eller i Jerusalem som ni skall tillbe Fadern. 22 Ni tillber vad ni inte känner. Vi tillber vad vi känner, eftersom frälsningen kommer från judarna. 23 Men den tid kommer, ja, den är redan här, då sanna tillbedjare skall tillbe Fadern i ande och sanning. Ty sådana tillbedjare vill Fadern ha. 24 Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning." 25 Kvinnan sade till honom: "Jag vet att Messias skall komma, han som kallas Kristus. När han kommer, skall han förkunna allt för oss." 26 Jesus sade till henne: "Det Är Jag, den som talar med dig"

Vår evangeliebok har rubriken "Jesu närvaro helgar hemmet". Dagens texter handlar om äktenskapet, hemmet och familjen. Guds ord gäller inte bara vad vi skall tro på, utan också hur vi skall leva tillsammans. I de tio buden som Gud har gett oss genom Mose handlar de tre första buden om hur vi skall dyrka Gud, helga hans namn och hålla hans ord heligt. Detta sker genom tron på Jesus Kristus. Genom dopet och tron blir vi kristna och upptagna i den kristna församlingen. Men vår kristendom får inte vara sådan att den slutar i kyrkan. När vi har besökt gudstjänsten, sjungit med i psalmerna, bekänt vår synd i

syndabekännelsen och vår tro i trosbekännelsen, lyssnat på Guds ord i predikan, burit fram våra böner inför Herren och tagit emot den heliga Nattvarden och fått försäkran om våra synders förlåtelse skall vi sedan gå hem och leva ett kristet liv i vardagen. Vi skall också vittna för vår nästa om vägen till himlen. De läser först och främst våra liv som en öppen bok. De övriga buden handlar om detta. Vi skall hedra far och mor och all överhet; vi skall inte dräpa och vara arga utan visa kärlek mot vår nästa; vi skall ära äktenskapet och leva i trohet tillsammans med vår hustru eller make; vi skall leva ärligt och skötsamt i våra arbeten och uppgifter och vara måna om att alltid hålla oss till sanningen. Vi skall inte ha begär till pengar eller andra världsliga saker, utan använda det vi har på bästa sätt. Det innebär att vår tro också skall visa sig i goda gärningar. Varje kristen har ett ljus som är trons levande låga i hjärtat. Det ljuset skall så skina för andra människor så att Gud får tala till dem genom oss. Våra hem skall så bli en plats där vi fruktar Gud och håller oss till honom i allt.

Men nu frågar någon: Hur ska det kunna ske? Jag är ju en syndig människa och jag har så många fel och brister. Jag skäms över vilken dålig kristen jag är. Hur skall mina icke-kristna vänner och arbetskamrater kunna möta Kristus genom mig? Detta är en mycket allvarlig och viktig fråga. För att få svar på den skall vi gå till dagens text om *den samariska kvinnan*.

Hennes liv var inte särskilt vackert. Hon tillhörde en religion som var en blandning av olika läror. Den var ett resultat av att folket i Israel redan på Jesajas tid hade avfallit från Herren och så blivit deporterade till andra länder genom de grymma assyriska erövrarna. Dessa genomförde stora folkomflyttningar för att det inte skulle bli uppror utan att de skulle kunna befästa och behålla sin makt över det stora riket. Så fick samariterna en blandreligion där man hade kvar något av Mose lag men samtidigt blandade upp den med andra religiösa idéer. Istället för att ha Jerusalems tempel tillbad man därför på berget Gerissim. Kvinnan tillhörde alltså en sekt, vilket hon var medveten om. Jesus säger om dem: *”Ni tillber vad ni inte känner”* (v 22). De saknade den rätta gudskunskapen.

Vidare levde hon inte i något ordnat äktenskap utan med flera olika män. Allt var inte som det skulle. Jesus visste precis hur hon hade det och han sade:

”Fem män har du haft, och den du har nu är inte din man.” (v. 18)

Av detta förstår vi att kvinnan levde på ett lösaktigt sätt. Hon syndade mot det sjätte budet som lyder: *”Du skall inte begå äktenskapsbrott”* eller *”Du ska inte bryta äktenskapet”*. Detta bud innebär att äktenskapet är till för en man och en kvinna som lovar varandra trohet för hela livet. Om en kvinna lever tillsammans med någon som inte är hennes äkta make är det en synd. Samma sak gäller om en man lever tillsammans med någon som inte är hans äkta maka. Äktenskapet är inte en privatsak utan en grundsten i samhället. Därför skall det skyddas genom vigsel och offentliga löften. Att enbart leva samman privat i ett s.k. ”samboförhållande” är inte något äktenskap. Jesus säger alltså till kvinnan: Du har haft fem män, och nu lever du med en man som inte är din make. Hon levde som ”sambo” i ett utomäktenskapligt förhållande. Att detta är en allvarlig synd förstår vi av sammanhanget och av själva lagens ord. Även samariterna hade ju Mose lag och visste mycket väl att det var fel att leva tillsammans med någon utan att vara gift. Det verkar också som om hon kvinnan hade dåligt rykte i staden, ty när hon en stund senare rusar tillbaka in i staden säger hon till folket: *”Kom och se en man som har sagt mig allt vad jag har gjort. Han kanske är Messias.”* (v. 29) Hon har då ångrat sin synd och vill nu att folket i staden också skall lära känna Jesus.

I våra avkristnade länder försöker man tyvärr målmedvetet att införa en ny slags moral. Äktenskapet ses bara som en av många former för sexuell samlevnad. Ingen får sägas vara bättre eller sämre. Det hela liknar den tid som som rådde i romarriket under kristendomens första århundraden. Där upplöstes familjen gradvis mer och mer. Kvinnorna ville inte längre

ta hand om barnen om de inte måste. Rika kvinnor och män hade råd med många slavar, som fick sköta detta, medan de själva levde i sus och dus med fester och utsvävningar. Det var ett hektiskt nöjesliv med fruktansvärda skådespel då olyckliga människor tvingades kämpa mot vilda djur. Man spelade bort sina pengar, slogs och drack och lurade varandra, och situationen blev bara värre och värre. Många har beskrivit hur det en gång så välordnade romarriket sjönk ner i dekadens för att slutligen gå under.

Vi skall inte glömma att det var i en sådan hednisk omgivning som kristendomen växte fram. Apostlarna skriver till kristna församlingar, där många medlemmar tidigare levt som hedningar. Petrus skriver i sitt första brev:

[Ni ska inte längre leva] efter människors begär utan efter Guds vilja. Det är nog med att ni förr levde på hedningarnas vis - i utsvävningar och begär, i fylleri och supkalas, i vilda fester och förbjudna avgudakulter. Därför är de förvånade och hånar er, när ni inte längre tillsammans med dem störtar er ned i samma ström av utsvävningar. Men de skall stå till svars inför honom som är redo att döma levande och döda. (1 Petr. 4:2-5)

Det är kyrkans plikt att mitt i denna avfallna värld predika lag och evangelium. Men lagen måste komma först så att människan förstår sin synd. Därför sade Jesus till kvinnan: *"Gå och hämta din man!"* Jesus började inte med att förkunna evangelium. Han pekar på ett stillsamt sätt på det han visste var hennes synd. Kvinnan kunde nu ha blivit arg och gått därifrån och blivit en motståndare till Kristus. Så gör många som får höra lagens ord om synden. Men kvinnan erkänner och säger: *"Jag har ingen man"* (v. 17). Jesus bekräftar då hennes svar och säger: *"Du har rätt när du säger att du inte har någon man. Fem män har du haft, och den du har nu är inte din man. Det du sade är sant."* Genom att Jesus i detalj talar om för henne hur det var ställt i hennes liv förstår hon att Jesus är en profet. Han vet om hur många män hon haft och att den hon nu lever med inte är hennes äkta make.

Hur kunde denne främling veta detta om han inte vore en profet, tänker kvinnan. Säkert tänker hon också på vad Jesus tidigare sagt om vattnet. Han hade börjat med att be kvinnan om vanligt vatten ur brunnen. Det var den brunn patriarken Jakob hade grävt. Hon blev förundrad över att Jesus ville tala med henne. En jude ville överhuvud inte tala med samarierna, och kvinnoföraktet var ofta stort. Även apostlarna blev förvånade när de kom tillbaka och såg att Jesus talade med en kvinna. Även hon förstod att detta var något speciellt. Jesus visar henne vänlighet och intresse. Hon börjar tala om Jakob och brunnen och to upp detta med att judarna sade att man borde tillbe i Jerusalem och inte på Gerissims berg.

Jesus säger då:

"Om du kände till Guds gåva och vem det är som säger till dig: Ge mig att dricka, då skulle du ha bett honom, och han skulle ha gett dig levande vatten." (v. 10)

Kvinnan trodde först att Jesus bara talade om vanligt vatten. Men hur kunde Jesus ha fått tag i vatten? Där fanns ju bara Jakobs brunn och inte något annat vatten. Och han hade ju själv bett kvinnan om vatten ur brunnen. Kvinnan säger:

"Inte är väl du förmer än vår fader Jakob, som gav oss brunnen och själv drack ur den, liksom hans söner och hans boskap?" (v. 12)

Än så länge är det något av en diskussion mellan dem. Kvinnans ord betydde: *Påstår du, främling, att du är förmer än själve patriarken Jakob?* Detta var ju ett enormt anspråk från Jesu sida. Kvinnan tänkte nog att Jesus bara var en pratmakare som menade sig vara något stort. Jesus gjorde ju med sina ord anspråk på att vara sänd av Gud. Han talar om *"Guds gåva"* och om *"levande vatten"*. Ordet *"levande vatten"* betyder i grekiskan även *"rinnande vatten"*. Om det var fråga om vanligt, rinnande vatten är ju frågan varifrån Jesus skulle få tag i det? Och om det

var fråga om något annat ”levande vatten” kunde nog kvinnan i början inte förstå annat än att det i så fall måste vara fantasier hos en överspänd mystiker. Därför utbrister hon:

”Inte är väl du förmer än vår fader Jakob?” (v. 12)

Men Jesus fortsätter att lugnt försäkra henne om, att han talar om en konkret, andlig verklighet. Han kan verkligen ge henne ”levande vatten”. Han säger:

”Var och en som dricker av det här vattnet blir törstig igen. Men den som dricker av det vatten jag ger honom skall aldrig någonsin törsta. Det vatten jag ger skall i honom bli en källa, som flödar fram och ger evigt liv.” (v. 13f)

Vattnet är alltså ett *livets vatten* som är *evigt*. Det är en källa inne i människan som flödar fram och skänker evigt liv. Detta ord hakar liksom fast i henne fastän hon inte riktigt förstår dem. Hon utbrister:

”Herre, ge mig det vattnet, så att jag inte blir törstig och behöver gå hit och hämta vatten.” (v. 15)

För kvinnan är det fortfarande en fråga om vanligt dricksvatten. Kanske man ska förstå hennes svar som lite spydigt med betydelsen: ”Okej, om du nu har ett så märkligt vatten så visa det för mig! Ge mig det, så behöver jag aldrig mer gå hit och hämta vatten.” Ordet kan då förstås som en utmaning till Jesus. Hon menar då: *Jag tar dig på orden. Du har sagt det och om du talar sanning vill jag gärna ha detta märkliga vatten som är bättre än Jakobs vatten!*

Att kvinnan fortfarande är kritisk och undrande inför Jesus är inte så konstigt. Det finns ju så många bedragare som kommer med märkliga löften. Man bör vara försiktig och inte tro på vad som helst. Detta är en god och förnuftig inställning. Även i vår tid möter vi många religiösa fanatiker som kommer med alldeles befängda påståenden. Somliga gör t.ex. anspråk på att vara ”Kristi brud” eller kommer med *nya, speciella profetior* om vad som snart skall hända. En del har även skrivit ner sina profetior men påstår att det var änglar som gav dem texten som bara de kan förstå. Antalet sådana bedragare är oräkneligt och sådana har funnits i alla tider. Kanske kvinnan var skeptisk och misstänkte att Jesus var en sådan falsk profet. Vi vet inte. Men Jesus predikar nu lagens ord för henne om hennes felaktiga liv. Han visar henne hur allt är ställt innerst inne i hennes hjärta. Då börjar kvinnan förstå att Jesus är en sann profet. Hon lyssnar nu och tar till sig Guds ord. Detta är den helige Andes verk.

Kvinnan säger: ”Herre, jag märker att du är en profet.” (v. 19)

Övertygelsen om att Jesus talar sanning har gått in i hennes hjärta med full kraft. Men nu försöker hon värja sig mot detta. Hon hänvisar till de två olika uppfattningarna om var man skall tillbedja, i Jerusalem eller på Gerissim. När Guds lag kommer in och dömer vill vi människor gärna komma bort ifrån detta och tala om något annat. Det blir annars för närgånget. När Guds ord förkunnas börjar sådana som känner sig träffade gärna att tala om olika teologiska uppfattningar. Det finns ju så många samfund. Ingen kan väl veta vad som är rätt? Man riktar uppmärksamheten bort från det egna hjärtat till andra människors brister eller pekar på splittringen inom olika kyrkor och samfund. Somliga blir så arga när lagen verkligen träffar deras hjärtan att de för alltid går bort. Andra gör liksom Herodes hustru: Hon såg listigt till att kungen avrättade den misshaglige predikanten (Johannes döparen) som förklarade att de levde i ett otillåtet förhållande.

Så framhåller kvinnan för Jesus att man ju inte vet vilket berg som är det rätta. En del säger si, andra säger så. Då kommer det som en klar blixtn från Jesus:

”Tro mig, kvinna, den tid kommer, då det varken är på detta berg eller i Jerusalem som ni skall tillbe Fadern. Ni tillber vad ni inte känner. Vi tillber vad vi känner, eftersom frälsningen kommer från judarna. Men den tid kommer, ja, den är redan här, då sanna tillbedjare skall

tillbe Fadern i ande och sanning. Ty sådana tillbedjare vill Fadern ha. Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning.” (v. 21-24)

Jesus förkunnar att en ny tid är inne. Gamla Testamentet har nått sitt slut. Kvinnans religion var felaktig, men varken Jerusalem eller Gerissim är platsen för nya förbundets tillbedjan. Frälsningen kommer ur GT och dess löften om Messias. Det var vad Abraham, Isak och Jakob förkunnade. Men nu är den tiden inne. Messias har kommit. Det är den tid då Kristus träder fram i världen. Han säger: *”Den tiden kommer, ja, den är redan här!”* (v. 23) Jesus framhåller att den sanna tillbedjan inte är en yttre tillbedjan, utan hjärtats sanna tro. Han säger: *”Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning.”* (v. 24)

Kvinnan förstår nu att Jesus talar om Messias och hon säger: *”Jag vet att Messias skall komma, han som kallas Kristus. När han kommer, skall han förkunna allt för oss.”* Här ser vi att kvinnan hade kunskap om att Messias skulle komma, men ändå saknade hon tron. Det är först när Jesus efter att ha predikat lagen om hennes synd och hon erkänt den som han så predikar det rena evangeliet för henne. Han säger rakt på sak:

”Det Är Jag, den som talar med dig.” (v. 26)

Här gör Jesus anspråk på att vara den evige Guden som säger JAG ÄR. Det var han som en gång kallade Mose i törnbusken och som sade: JAG ÄR har sänt dig. På hebreiska betyder de fyra bokstäverna JHVH ”Den som Är och som Var och som SKALL VARA”, alltså den evige Guden, HERREN själv. Den man som talade med kvinnan vid brunnen är alltså HERREN själv. Jesus är Gud. Han är Messias, som kommit för att frälsa världen.

Det finns inte med i predikotexten, men i dess fortsättning berättar Johannes om hur kvinnan lät sin kruka stå och skyndade in i staden för att berätta för alla om Kristus. Hon bekänner för dem både sin synd och sin tro. Här är mannen som sagt mig allt. Männe han inte är Kristus? I denna mening ligger inget tvivel utan en uppmaning till de andra i staden att också undersöka vem mannen verkligen var. Och så kom de själva fram till att han var Messias. Så slutar denna underbara text med orden:

Många samariter från den staden kom till tro på honom genom kvinnans ord, då hon vittnade: ”Han har sagt mig allt vad jag har gjort.” När samariterna kom till honom, bad de att han skulle stanna kvar hos dem, och han stannade där två dagar. Och många fler kom till tro på grund av hans ord, och de sade till kvinnan: ”Nu tror vi inte längre bara för dina ords skull. Vi har själva hört honom och vet att han verkligen är världens Frälsare.” (v. 39-42)

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*